

LETO II.

LJUBLJANA, SOBOTA, 8. JANUARJA 1938.

ŠTEV. 1

Za praznično plačilo

Večina delavnih slojev, ki žive od svojega lastnega ustvarjanja v službi skupnosti ali poedinca, prejema kot odškodnino za svoje storitve od svojega gospodarja najčesče mesečno plačilo.

Ta iznos mesečnih prejemkov je mesec za mescem enak. Medsebojna pismena ali ustmena pogodba gospodarja in uslužbenca gre tu preko vprašanja različne delovne mesece in preko praznovanja dni, v katerih volja za delavca po božjih in človeških postavah čas delopusta.

Uslužbenec mora živeti vse dni v mesecu, pa tudi vse praznike. Enako njegova družina. Plača se zato ne more in ne sme ravnati zgolj po izvršenih storitvah ampak tudi po dejanskih potrebah delavca in njegove družine. To je krščansko stališče, poudarjeno tudi v papeških socialnih okrožnicah in to stališče je tudi naše.

Decim pa državni in samoupravni uradnik, prvotni nameščenec in uslužbenec višjih strok, še celo hlapec in dekla, prejema taka pavšalirana mesečna plačila, daje podjetnik delavcu v najhujšem pomenu besede le dnevna plačila za dejansko opravljene dneve in ure. —Nedelja in praznik je v tem slučaju čisto in samo delavčeva zadeva, ki gospodarja čisto nič ne tiče. Tu delavec torej ni v službi kot človek, ampak vedno le samo kot produktivni člen v gospodarskem sestavu podjetnika in se ga tudi samo s tega stališča vrednoti.

Pri navadno nezadostnih dnevnihih mezdah, mora tako delavec praznovanje ali ustradati ali pa je prisiljen, da tudi v teh dneh brez prestanka dela, da more vsaj primerno oskrbeti sebe in svoje.

Vsekakor neplačani prazniki in nedelje stopajo v življenje proletarca kot čisto svojevrstni življenjski členi neso-glasja, dnevi gospodarskih motenj, ki za čas v tem oziru prekinjajo normalen tek. Vnašajo nekaj občutek nevšečnega razpoloženja.

Delavec pa bi moral ta dan preživeti v zdravi sproščenosti, da si more brez gmotnih žrtv upostaviti svoje zrahljane sile in svoje življenje posvetiti službi svoje duše, družini in Bogu.

Dasi je hrepenenje po svobodi, po prostem razpolaganju, zlasti na take dneve, ena najmočnejših človeških težej, vendar vidimo, kako se delavstvo po naših tovarnah in podjetjih tudi temu odpoveduje. Del delavstva sicer dela to iz slepega gona po denarju, toda velik del bi raje ne delal, če ne bi bil k temu moralno in materialno prisiljen.

S katoliškega in delavskega stališča je zato sedanja praksa po dnuhah nesprejemljiva. Je nekrščanska, je nesocialna, je protičloveška. Odnose med delodajalskimi in delojemalskimi sloji postavlja na golo materialistično stališče dveh ločenih interesnih krogov. Ubija med obojema osebnostne človeške odnose. Posvečevanju praznikov in nedelj ropa njih sijaj. Delavca zavaja, če že ne sili v njihovo skrunjenje in onečaščenje. Ubija čut za nenadomestljive vrednote in odnose do notranjega, duhovnega človeka, in Boga, pravir življenja, stavi v velikem neredu na zadnji konec vseh tehničnih in netehničnih stvari.

Zato mora obveljati za vsako delavsko, zlasti pa za vsako katoliško stro-

Brezpogojno za katoliško slovensko skupnost

Naš škof dr. Gregorij Rožman je v novoletni številki »Slovenca« izrazil svojo globoko in pristržno željo o edinstvi med katoliškimi Slovenci. Takole pravi v tej novoletni številki:

Slovenski katoličani:

Bodite edini!

Za novo leto 1938 želim nam katoliškim Slovincem edinstvi, da bi, trdno med seboj povezani, se v novem letu skupnemu cilju za korak približali.

Slovenci imamo to slabo lastnost, da si svoje itak maloštevilne sile cepimo s tem, da ustanovljamo brez potrebe preveč raznih organizacij in društev v isti namen. Manjka nam požrtvovalnosti s širokim razgledom na skupni cilj. In zaupanja v vodstvo imamo premalo, pa si skuša ustvariti svoj krožek, kdor misli, da skupno vodstvo premalo upošteva njegove predloge in načrte. Pa se z manj dobrim načrtom doseže večji uspeh, ako se ga oklenejo vse razpoložljive sile ga v sporazumni ljubezni in navdušenosti izvedejo, kakor če se razcepimo po raznih »najboljših« načrtih v male skupinice.

Sovražniki božji so navzlic globokim medsebojnim razlikam ustanovili enotno fronto. Papež nas ponovno, zlasti v pismu mednarodnemu kongresu Kristusa Kralja v Poznanju, opominja in roti, naj zapostavimo vse razlikosti, pa se združimo v močno edinstveno fronto zoper odkrito in prikrito brezboštvo.

V novem letu si podajmo roke in sklenimo svoje vrste — to je zahteva časa. V časovnih zahtevah in potrebah pa se javlja volja božja sama.

† Gregorij Rožman
škof ljubljanski.

Kdo bi se mogel tej želji upirati, kdo bi je ne bil vesel iz vsega srca, če res katoliško in slovensko misli in čuti. Prav posebno pa ima zadosti vzroka, da škofovo novoletno poslanico pozdravimo naša organizacija ZZD, mi, ki smo v njej udeleženi.

Rojeni smo iz bolečine preizkušene katoliškega naroda, katerega so nekateri, s tujim duhom prepojeni, v njegovih, bodočnost osvajajočih plasteh,

skušali razklati. Po mnogih brezuspešnih poizkusih, ustaviti ta val razdiranja, smo, kakor je zahteva časa, vstali za enotnost slovenskega katoliškega naroda, za sklenitev naših vrst, za enotno fronto katolikov proti enotnemu nasprotniku. Za podreditev poedinca in celih skupin avtoriteti narodnega in hierarhičnega vodstva, radi skupnih koristi smo tvegali svoj nastop, ne zase, ampak za skupnost katoliških Slovincov, čeprav smo vedeli, da nas nekateri ne bodo takoj razumeli, drugi pa vedoma krivično blatili.

Tako nam je v zadoščenje, da v svojem pozivu vabi nas slovenske katoličane naš cerkveni knez k slovenski katoliški skupnosti. Tako prozimo roko vsakomur, kdor po svojem duhovnem nastrojenju še more in hoče v tem letu delati za geslo:

Vsi, vsak posameznik in vsi sloji, brezpogojno za slovensko katoliško skupnost, ta pa za vse sloje in vse poedince.

S. Češnovar:

Rešimo delavsko stanovanjsko vprašanje!

(Nadaljevanje in konec).

III. Stanovanje — lasten dom.

Pri presoji, kakšno bivališče je najprimernejše in najbolj odgovarja svojemu namenu, bomo pri upoštevanju smernic, ki so zgoraj navedene, prišli gotovo do zaključka, da je to le — lasten dom. Kljub vsej moderni stanovanjski tehniki je in ostane najeto stanovanje vedno le nadomestek. V lastnem domu je dana največja možnost za najprimernejši način življenja. V njem se more nemoteno najnaravnejše razvijati družina — osnovna celica vsakega naroda, vse človeške družbe. Seveda pa ne sme pri tem lasten dom biti tako breme v gmotnem oziru, da bi postal nenasičen moloh, ki odžira za preživljanje potrebna sredstva. V tem pa tiči jedro vsega vprašanja, posebno za gmotno šibke sloje. Vsako temeljito reševanje stanovanjskega vprašanja našega delavstva bo moralo predvsem rešiti vprašanje, kako omogočiti tudi revnim delavcem in njihovim družinam, da si bodo mogli brez občutne škode za svoje preživljanje postaviti lastne domove, ki bodo čeprav preprosti, pa vendar zdravi, higijenični in primerni za družinsko življenje.

IV. Privatna in javna iniciativa.

V tem pogledu je bilo pri nas brezdvoma že mnogo zgrešenega. Naj-

kovno organizacijo, neprekšno pravilo: Sedanji mezdní sistem po golih delavnih dnuhah je treba odpraviti in uvesti tudi za čistega proletarca drugega. Vselej in povsod načimno vprašanje prazničnih in nedeljskih mezd, dokler ne zmaga naše stališče, ki ga v svojem jedru nosi v sebi katoliški program Zveze združenih delavcev in ki mora končno zmagati v obče dobro delavstva in družbe.

več pod vplivom tujih primerov, žal onih, ki so nastali kot plod marksističnega socializma. Namesto, da bi se z javnimi sredstvi omogočilo najbolj potrebnim, da bi si zgradili lastne domove, se je gradilo velike stanovanjske kasarne, ki so požrle ogromne svote in danes predstavljajo v mnogih slučajih radi slabe rentabilnosti le breme. Popolnoma v duhu marksizma, ki si želi velikih proletarskih mas brez doma, brez tudi najmanjše posesti! Rezultat pa je bil, da je naše delavstvo po večini še vedno v neprimernih bivališčih, ker si razmeroma dragih stanovanj v teh zgradbah ne more privoščiti. Gotovo je, da ni mogoče doseči za vsako družino lasten dom, čeprav bi bilo to najidealnejše. Boljše bi pa gotovo bilo, da bi se gradnja velikih stanovanjskih hiš prepusila zasebni iniciativi, z javnimi sredstvi pa naj bi se omogočila gradnja lastnih domov onim, posebno delavskim družinam, ki bi sicer z lastnimi sredstvi pri znanih razmerah na denarnem trgu tega ne zmogli. Saj imamo tudi v naši domovini prav lepe primere takega reševanja stanovanjskega vprašanja našega delavstva. Še več v drugih državah, n. pr. v Angliji, na Nizozemskem, v Ameriki itd. Svoje razmere in svoja skromna sredstva seveda ne moremo primerjati z onimi bogatih držav, zato pa bi s tem, kar imamo in kar zmoremo,

morali tem bolj skrbno gospodariti. Naravnost nujno pa je, da se tega vprašanja lotimo tako kot zasluži. Predvsem bi bilo potrebno, da ugotovimo današnje stanje. Ali imamo kje podatke o kakovosti delavskih stanovanj? Ali imamo sploh kje zbrano vse gradivo, da bi mogli presoditi kakšne so potrebe in s kakšnimi sredstvi moremo računati? Najbrže bi ne bilo nekaj nemogočega, če bi vsaj v naših večjih mestih in industrijskih krajih zbrale naše socialne institucije in komunalne oblasti vse te podatke. Naši tehnični strokovnjaki, posebno še univerza, naj bi posvečali tudi skrb praktičnim potrebam našega delavstva. Ali bi se ne mogli izdelati načrti za najprimernejše tipe, ki bi vendar obsegali vse, kar delavska družina potrebuje. Tako so n. pr. napravili Angleži, ki so z javnimi sredstvi omogočili gradnjo takih hiš za delavske družine z najmanjšimi dohodki. Seveda se je financiralo gradnjo takih hiš z dolgoročnimi posojili (do 40 let) in na nizke obresti.

S sredstvi, ki bi jih zmoglo posamezne občine, banovina, država, socialne institucije in večja podjetja, pa bi se morda le moglo začeti trajno in smotreno reševanje tudi tega vprašanja. Saj je eminentne važnosti ne le za naše delavstvo, ampak tudi za ves naš narod, za njegovo kulturo in blagostanje.

20 lepih nagrad v skupni vrednosti 2.500 din bo uprava »Slovenskega delavca« razdelila 6. februarja t. l. med naročnike, katere bo določil žreb.

Edini pogoj, da se morete udeležiti žrebanja je: do konca januarja t. l. morate imeti plačano naročnino za leto 1938.

Naloge delavskega obratnega zaupnika

Mesec januar je za delavstvo velike važnosti. Ta mesec delavstvo v svojih obratih voli svoje zakonite obratne zaupnike. Če imajo katere volitve za delavca pomen, potem imajo pomen v prvi vrsti volitve obratnih zaupnikov. Nobena javna funkcija v delavsko dobro ni v tako tesni povezani z delavčevim delom in ustvarjanjem v zvezi z njegovo nevarnostjo življenja, zapostavljanja in krivic kakor obratni zaupnik. Le obratni zaupnik more podati resnično sliko dejanskega stanja v obratu, kar tiče izvajanja socialne zakonodaje. On je prvi čuvar vsega dogajanja v obratu in prvi sodnik v nepravilnostih. Obratni zaupnik je tista važna funkcija za delavstvo svojega obrata ki v izvrševanju svoje dolžnosti praktično uveljavi pomen delavske zbornice in inspekcije dela.

Delavci, delavke! Pomena predstojajočih volitev obratnih zaupnikov se moramo vsi dobro zavedati. Dan volitev naj bo plebiscit delavske zavesti in dozorelosti. Mesec januar bo v številnih nazorno pokazal, v koliko je slovensko delavstvo zavedeno in tudi v koliko je sposobno vršiti naloge dela za izboljšanje svojega gmočnega položaja. Delokrog dela obratnih zaupnikov je tako važen, da ga delavstvo mora poznati, če hoče prav oceniti pomen volitev zaupnikov. Delavstvu organiziranemu v naši ZZZD in našim somišljenikom bomo, vsaj tako smo uverjeni, napravili dobro, ko na tem mestu samo v izveščku podamo najvažnejše iz delovanja zaupnika. Že iz tega poročila je dokazano, da so volitve zaupnikov za delavstvo zlasti v naših dneh, ko delodajalski krogi venomer skušajo še to okrniti, kar imamo, tako zelo važne, da noben delavec ta dan ne bo ostal doma.

Konstituiranje zaupnikov

V treh dneh, ko so se izvršile volitve zaupnikov mora predsednik volilnega odbora pozvati pismeno vse izvoljene zaupnike na sejo, da prevzamejo svoje dolžnosti. Na tej seji izvolijo zaupniki izmed sebe (če jih je več nego trije) svojega starešino in tajnika. Zaupniki pa si razdele posamezne oddelke v podjetju. Na to sejo mora predsednik vabiti tudi zastopnika podjetja. Ko je to dovršeno, mora starešina o konstituenti pismeno obvestiti inspekcijo dela in pristojno delavsko zbornico, ter podjetje. Navesti mora tudi imena vseh izvoljenih zaupnikov. Če bi pa predsednik v navedenem roku te seje ne sklical tedaj se zaupniki konstituirajo lahko sami.

Naloga zaupnikov

Delavski zaupniki imajo predvsem to nalogo:

- delujejo za zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi delavcev, zaposlenih v podjetjih navedenih v § 1. zakona o zaščiti delavcev.
- vplivajo na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in delodajalci.
- sodelujejo pri pripravljanju in izdelovanju kolektivnih pogodb med delavci in delodajalci.
- skrbijo, da se delodajalci strogo drže vseh kolektivnih pogodb kakor tudi vseh individualnih pogodb.

d) posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa v onih slučajih, ki tičejo delovnih mezd (plač), da se poravnajo taki spori zlepa; kjer bi se jim to ne posrečilo in kjer bi zaradi tega grozila stavka, morajo zahtevati posredovanje državnih pristojnih oblastev.

e) posreduje pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami, ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, isto tako posredujejo pri deljenju akordnega dela.

f) stremijo za tem, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisujejo zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja, ter obveščajo in podpirajo pristojna nadzorstvena oblastva v vseh vprašanjih, ki se nanašajo na uporabljanje veljavne zakonodaje o zaščiti delavcev.

g) stremijo za tem, da se v podjetjih vzdržuje red in disciplina.

h) podpirajo delavce in delodajalce z nasveti ob izstopu iz dela ali odpustu delavcev iz obrata in stremijo za tem, da se izvestni spori, ki so v zvezi s tem, poravnajo zlepa.

i) sodelujejo po možnosti pri upravi raznih humanitarnih naprav, gospodarskih zadrug in društev za medsebojno podpiranje in sicer po navodilih ministrstva socialne politike.

j) vročajo delodajalcem vloge za izboljšavo organizacije dela.

Delovanje zaupnikov

Delovanje zaupnikov je po zakonu posredniško pomirjevalnega značaja.

Kaj napraviti, če zaupniki v intervencijah niso uspeli?

Če zaupniki v svojih intervencijah niso uspeli pri delodajalcu in če bi vsled nepopustljivosti delavcev ali delodajalca pretela nevarnost stavke ali upora, mora starešina nemudoma obvestiti o tem pristojno inspekcijo dela in zahtevati od nje intervencije, da se ta nevarnost odvrne. Med stavko ali izporom ne smejo zaupniki nastopati kot govorniki, če bi s svojimi govori hoteli spor zavleči. Ne smejo nastopati niti kot voditelji stavke v podjetju.

Sestanki zaupnikov

Starešina zaupnikov mora imeti najmanj enkrat na mesec s svojimi zaupniki skupen sestanek. Sestanki se morajo vršiti, kadar zahteva potreba ali to zahteva dve tretjini zaupnikov. Sestanek se vrši

»Koledarček ZZZD« naj bo vodnik in svetovalec našemu delavstvu v letu 1938!

Naročite ga! Stane - okusno vezan v celo platno in s svinčnikom - samo 8.- din.

»Slovenskega delavca« iz rok v roke!

lahko v podjetju samem, če delodajalec na to pristane, če ne, se morajo vršiti izven podjetja.

Na sestankih se pretresajo vsa pereča tekoča vprašanja, ki spadajo v njih področje po odredbah zakona o zaščiti delavcev in po navodilih poslovnikov o delovanju zaupnikov. Sklepi zaupnikov postanejo veljavni le tedaj, če je zanj glasovalo nad polovico navzočih zaupnikov. Starešina glasuje zadnji. Če je za predlog enako število glasov, tedaj odloča s svojim glasom starešina. Tajno se glasuje, če se sklepa o ustavitvi obrata ali če to zahteva eden izmed zaupnikov. Zapisniki teh sestankov morajo vsebovati točen potek sestanka, predvsem pa vse sklepe in s koliko glasovi so bili izglasovani. Podpisujeta jih starešina in tajnik.

Ali je zaupnik za svoje delo plačan?

Ne! Delavski zaupniki ne dobivajo za svoje delo nobene plače ali nagrade. Svoje delo vršijo, kolikor je to mogoče, izven svojega delovnega časa. Če pa mora zaupnik svojo funkcijo vršiti med delovnim časom, tedaj mu podjetnik ne sme ničesar odtegniti od njihovega zaslužka. Vse stroške zaupniškega zbora kakor tudi posebnih zaupnikov pa nosi delavska zbornica.

Kaj storiti, če zaupnik odstopi?

Če zaupnik na svojo funkcijo poda ostavko se na njegovo mesto pokliče njegov namestnik iz iste kandidatne liste. To se mora izvršiti v 14 dneh po izpraznitvi mesta. Javiti se mora inspekciji dela.

Nadzorstvo nad delovanjem obratnih zaupnikov

Delo obratnih zaupnikov je pod nadzorstvom inspekcije dela. Inspektorji dela se morajo, ko pregledujejo podjetje, obveščati o njih delovanju ter izdajati tudi potrebna navodila za čim pravilnejše izvrševanje njih dolžnosti. Zaupniki pa se morajo strogo držati danih navodil.

Spor radi izvrševanja zaupniškega posla

O sporih, ki nastajajo med samimi delavci podjetja, ali med delavci in njih delodajalci, in sicer v zvezi z delovanjem zaupnikov, odloča inspekcija dela ali ministrstvo socialne politike.

Ali se sme delavski zaupnik odpustiti?

Zakon o zaščiti delavcev § 119 jasno določa, da podjetniki ne smejo odpustiti niti preganjati delavskih zaupnikov zaradi njih pravičnega izvrševanja dolžnosti, določenih po odredbah zakona o zaščiti delavcev in navodil o poslovanju delavskih zaupnikov.

„Gorenjec“ za enotnost slovenskih katolikov

»Gorenjec« v svoji božični številki prinaša za nas vse načelno in praktično važen članek pod naslovom za »Enotnost smeri in spojitve sil«.

V tem članku uvodoma kaže, kako jasno poudarja sv. oče katolikom, da v medsebojni življenjski veri in skupnosti interesov ohranimo edinost duha z vezjo miru, kakor tudi naš škof dr. Gregorij Rožman v novoletni poslanici za l. 1937. priporoča kot nujno zgodovinsko dolžnost ohraniti edinost. In tudi v letošnji novoletni številki »Slovenca« tako ljubljanski kakor lavantinski knezoškof vabita katoličane k edinosti.

Da, krvavo je katoliškim Slovencem potrebna notranja duhovna skupnost sorodnega duha, ki najvišjim ciljem vse podreja. Toda na žalost smo že deset let opazovali, kako to skupnost korak za korakom čimdalje bolj drzno podira grupa ljudi, ki se je znala po vojni vrniti v našo delavsko strokovno organizacijo J. S. Z. Kakor tvor na katoliškem narodnem telesu je ta skupina zastrupljala z duhovnim razdvajanjem JSZ in se pričela širiti na celotno narodno življenje. Kako je to bolelo vse dobro misleče, kako so želeli, da bi se stvari prav zasukale. Toda na žalost se niso hotele. Treba je bilo z bridkostjo v srcu izvršiti operacijo, začeti spodrezavati tvor. Ustanovila se je ZZZD...

In tako prihaja v svojem članku »Gorenjec« po navedbah dejstev in dokazov iz življenja JSZ., njenih emisarjev in njenega glasila »Delavska pravica« do zaključka, da ni mogoče več tako naprej. Treba je neznosnim razmeram napraviti konec. Ni mogoče več trpeti razbijanja katoliškega javnega udeleževanja prav v vseh panogah. Po vseh razblinjenih upih, po vseh ponesrečenih poizkusih, da bi v JSZ vendar prišlo do iztreznjenja, po vedno bolj zastrupljajočem ozračju tam, ne preostane drugega, kakor je sicer to žalostno, kakor delati po spoznanju, da je pač nastopil čas, ko bo treba izvajati posledice... »Kdor namreč« poudira enotnost katoliške kulture in socialne akcije, s tem zavedni katoliki ne morejo več sodelovati. Med slovenskimi katoliki vseh stanov mora zavladati enotnost smeri in spojitve sil v obrambo katoliške kulture slovenskega naroda.

Tako »Gorenjec«. Mi vemo, tako misli ogromna večina tistih katolikov, ki zasledujejo naše javno življenje. To je naša miselnost. Mi iskreno želimo, da bi v vodstvih JSZ vsaj ob 12. uri prišlo do iztreznjenja, do smisla za katoliško skupnost. Ker to skupnost brez-pogojno hočemo, moramo iti po začrtani poti naprej, da končno tako ali tako zmaga naše stališče duhovne skupnosti slovenskega naroda. Razbiti je treba razbijače, da ohranimo enoto.

SOVJETSKA RUSIJA

ZGODOVINA REVOLUCIJE

(9) OD 1917—1922

(Nadaljevanje.)

Po nepričakovano nagli smrti Aleksandra III. je 1894. l. zasedel prestol. Od očetove rakve je mladi car stopil pred poročni oltar. Poročil se je s hesensko princezo Alice.

Slovesnost kronanja je zatemnila strahovita nesreča. Nad 100.000 tujcev je prišlo od vsehokraj v Moskvo. Vsled pomanjkljive organizacije se je zrušil oder in pokopal pod seboj okoli tri tisoč žrtev.

Nikolaj II. je bil resen mož, s polno dušo prepričan kristjan. Zelo rad je čital knjige verske vsebine. Dnevno je opravljal svoje molitve, navadno skupaj s svojo družino. Javno službo božjo je le redkokdaj opustil. Z veliko vneto je predsedoval velikim verskim svečanostim. Toda tudi njegovo duševno razpoloženje ga je nagibalo k melanholičnim razmišljanjem, da celo praznovernim bedastostam. Tako so razni »čudodelniki« dosegli vstop na dvor kot hipnotizerji Filip, Vando, Šapiro, Ilodiar, pred vsemi pa prosluli Rasputin.

Celo nasprotniki so priznali carja za dobričino. Marilec gubernatorja Šauma-na je zapisal: Žrtvujem svoje življenje, da svarim carja, saj poznam njegovo dobrodušno srce in plemenite namene.

Skromen, skoro plah je Nikolaj ljubil samotno in če le mogoče, se je izognil dvor-

nim svečanostim. Vendar pa je ljubil kozarec, a nikdar čez mero. Bil je strasten kadilec, ljubil je šport, zlasti tenis in plavanje. Nad vse je bil vdan svoji družini. Bolj zvestega in ljubeznivega družinskega poglavarja si je komaj mogoče misliti. Male otroke je imel na kolenih, večje pa poleg sebe, ko jim je pravil pripovedi ali jim cele ure čital iz resnih knjig. Uslužbenstvo je nad vse ljubilo prijaznega in vljudnega moža.

Malokdaj si je drznil samovoljno odločiti v važnih poslih. Vedno neodločen se je zaupno obračal do matere, do soproge, žal tudi do nenadarnjenih, pretkanih dvorjanov. Osvojeno naziranje je premenil malokdaj. Nevoljen je vsak ugovor zavrnil. Tako je z nekako trmo zastopal po očetu podedovano stališče »božje milosti« v vladanju. Odtod njegov odpor proti parlamentarizmu.

Njegova prirojena hladnokrvnost je popustila, kadar je nanesel pogovor na ustavna vprašanja. Ko so ga razmere časa primorale, da je s poslanci dume razpravljaj, je vsakdo lahko na njem opazil očitno nevoljo. Sovražil je socialdemokracijo, svobodne kmečke zveze in študentovske revolucionarne organizacije, ki so mu zagrenjevale življenje.

Tako bo razumljiv njegov gnus pred politiko, ki je njega, dobričino, tako zelo razburjala, da so le drugi vršili vladne posle in oskrbovali.

Njegovo samozatajevanje so sovražniki tolmačili kot brezčutnost. In res, ob največjih nezgodnih prilikah je komaj sko-

mignil z rameni. Poguma pa ni izgubil. Port Arthur je padel v japonski vojni, veliki knez Sergij je končal po atentatu, vojna zgubljena, poniževalen mirovni sklep — car je ostal hladen, brezbrizen.

Nad tolikšno hladnostjo so celo njegovi najožji prijatelji pomembno zmajevali glave.

O, po boljševekih objavljenem carjevem dnevniku njegovi najožji znanci zelo dvomijo, da bi odgovarjal dejstvu, ker popolnoma nasprotuje njegovemu značaju. Sovražstvo komunistov do Nikolaja II. je umljivo; spomin nanj so morali omadeževati, da so vsaj v nečem mogli opravičiti barbarski umor carske družine.

Nikolaj II. je bil poročen z Alice, hčerjo velikega vojvode hesenskega, Ludovika. Velika vojvodinja je bila rojena v Nemčiji junija 1872. Mati ji je zgodaj umrla. Vzgojo je dobila na dvoru stare matere, angleške kraljice Viktorije. Njena sestra Elizabeta se je poročila z ruskim velikim knezom Sergijem, bratom Aleksandra III. Car je Alice pristrčno sprejel. V vsem se je hotela prilagoditi ruskim običajem, spremenila je ime v Aleksandro Feodorovno, prestopila iz protestantizma v pravoslavlje, udomačila se v ruske razmere in navade, kljub njeni najboljši volji pa je narodu ostala tujka. Smatral jo je za Nemko, dasi je bila vzgojena na Angleškem. Nemci pa v Rusiji niso bili priljubljeni. Z berlinskim kongresom so bili sadovi zmagoslavne rusko-turške vojne izgubljeni, kar Nemcem ni bilo nikdar pozabljeno.

Tudi resen, nekoliko okoren način princede je bil v nasprotju z nebrzdano rusko veselostjo. Sukala se je najraje v krogu svoje družine, kar pa je petrograjska aristokracija smatrala za ponos in brezčutnost.

Carica je bila duhovita, močne volje in rojena vladarica. Car je bil popolnoma pod vplivom svoje temperamentne so-proge.

Ker je bila še versko vzgojena, ji je nova vera z bogatim ceremonijem k srcu prirasla. Alice je mnogo in pobožno molila, zlasti častila svete podobe, se z upanjem obračala do vseh takozvanih prerokov, kateri so bili pozneje navadno razkrinkani kot navadni goljufi. Njena vernost pa je kakor pri carju zašla skoraj v praznoverje. Mnogi dvorjani so to versko prenapetost smatrali za abnormalnost. Carjeva diplomatska zakonska zveza je postala prava srčna zveza. Dvorjani, domači učitelji in pisma izpričujejo srčno ljubezen, ki je vladarski par vezala. Njena sreča je še naraščala, ker se je število otrok vsaki dve leti pomnožilo. Najstarejša hči Olga, rojena l. 1895, je podedovala živahnost po svoji materi. Njene tri sestre: Tatjana 1897, Marija 1899, Anastazija 1901 rojena, paso sličile bolj očetu. Vse štiri sestre pa so si radi njih domačnosti osvojile srca naroda. Nobenih dvorskih svečanosti ne balov niso obiskovale; njih želja je bila samo biti v bližini očeta in matere. Višek sreče jim je bil skupni študij, skupna igra, in da niso bile nikdar ločene druga od druge.

(Dalje prihodnjik.)

Z delavskih bajišč

Iz centrale

ZBOROVANJA IN SESTANKI
KRAJEVNIH ORGANIZACIJ ZZZD
DNE 9. JAN. 1938

Smo v mesecu volitev delavskih obratnih zaupnikov. Na te volitve moramo mi vsi polagati veliko važnost. Organizacija raste in stiki med članstvom organizacije so nujno potrebni. Zato sklicujemo za nedeljo 9. t. m. sestanke za naslednje krajevne organizacije:

1. Strokovna organizacija papirničarjev ZZZD v Radečah, sestanek ob 8. uri dop. v Kmečki knjižnici v Radečah.
2. Podružnica rudarjev ZZZD v Senovem, sestanek ob 2 popoldan.
3. Podružnica tekstilnega delavstva v Litiji, ob pol 10. uri dopoldan.
4. Strokovna organizacija lesnega delavstva ZZZD v Gračnici, sestanek ob 9. uri dopoldan.

5. Strokovna organizacija delavcev ZZZD na Polzeli, sestanek ob 2. uri popoldan v Društvenem domu na Polzeli.

6. Strokovna organizacija ZZZD v Velenju, sestanek ob 1/2 10. uri dopoldan.

7. Strokovna organizacija lesnega delavstva v Mislinju, sestanek ob 7. uri zjutraj v Mislinju.

8. Strokovna organizacija delavcev Sveti Lovrenc na Pohorju, sestanek ob 9. uri dopoldan v Društvenem domu v Sv. Lovrencu na Pohorju.

9. Strokovna organizacija papirničarjev ZZZD v Sladkem vrhu, sestanek ob eni uri popoldan v Sladkem vrhu.

10. Strokovna organizacija ZZZD v Polhovem Gradcu, sestanek ob 9. uri dopoldan v Marijini hiši v Polhovem Gradcu.

(Morebitne spremembe kraja ali časa bo vsaka krajevna organizacija pravočasno sporočila svojemu članstvu.)

*

Bohinjska Srednja vas

Z novim letom mora naša nova organizacija začeti redno delo. V nedeljo dne 9. jan. točno ob petih popoldne je v občinskem domu sestanek vseh članov. Pravila so odposlana v odobrenje pristojni oblasti, treba nam je še izvoliti odbor, ki bo prevzel svoje delo. Vsi člani se tega važnega sestanka, ki bo veljal za ustanovni občni zbor, gotovo udeležite.

Delo za zaposlitev doma počasi napreduje. Imamo utemeljeno upanje, da se projektirana dela začno izvajati brž ko bo vreme dopuščalo.

»Slovenski delavec« prihaja v našo faro do zdaj v 30 izvodih. Delavci so list veselo sprejeli in ga pridno prebirajo. Prijatelj katoliškega delavstva in gostilnam, ki imajo naše može in fante za goste, ga toplo priporočamo.

Velenje

Spoštujte vsaj zapisano pravico. V velenjskem rudniku vladajo kakor smo že večkrat poročali težke razmere. Ne upoštevajo se večkrat niti socialni zakoni niti druge uredbe. Bolniški tedni se izplačujejo nerodno in manj kot je po zakonu določeno, tako da je delavstvo vedno prikrajšano. Tudi s pisarniški delavci se postopa nepravilno in nezakonito. Plače so nizke tako, da se le-ti ne morejo preživljati tako, kot bi to pristojalo za uradnike. Poleg tega pa se še ne plačuje nad ur ali pa samo nekaterim. Jasno je, da tako stanje ne bo več dolgo trajalo in bo moralo slej ko prej priti do izboljšanja.

Pogajanja za novo kol. pogodbo. Ker je podpisana organizacija ZZZD v Velenju vložila zahteve za zvišanje plač ter nato ostro protestirala proti prenizko odmerjenim plačam in razlikam posameznih delavcev raznih strok, ki se dele v razne plačilne kategorije, kar si je sarajevska direkcija sama izmislila na svojo odgovornost je delavstvo velenjskega rudnika zahtevalo, da se skliče ponovna konferenca za novo kolektivno pogodbo. ZZZD v Velenju je dobila odgovor na naše zahtevane proteste od ministrstva iz Beograda, da se bode vršilo ponovno pogajanje v drugi polovici meseca januarja l. 1938 v Sarajevu. Toliko vsemu delavstvu v vednost in ravnanje! Krajevna organizacija delavcev ZZZD v Velenju.

Jesenice

»Delavska pravica« se v svoji božični številki »v doživljanju« skrivnostnega miru svetih božičnih praznikov na pobalinski način zaletava v našo ZZZD in njene funkcionarje.

Naša strokovna organizacija je ostala ma dvema sopodpisnicama kolektivne pogodbe s KID predlagala, da se že domnjen skupno zborovanje strokovnih organizacij preloži na poznejši čas. To je storila iz dveh razlogov. Najprej zato, ker je bil za isti čas v katerem so hotele strokovne organizacije imeti skupno zborovanje, sklican sestanek katoliških mož in fantov naše fare v veliki dvorani Krekovega doma. Ta sestanek je bil preje sklican, predno so strokovne organizacije o svojem zborovanju sploh sklepale. Torej ne gre, da bi ga mi rušili, saj so možje in fantje v naši organizaciji kot zavedni katoliški bili zainteresirani na shodu kat. mož in fantov in je prav in potrebno, da so se ga udeležili. Če vodstvo naše JSZ smatra, da se to njihovih članov ne tiče in da sme tudi to pokazati, da ji je katolištvo deveta briga, je to stvar tega čudnega vodstva. Članstvo JSZ je šlo itak preko mnenja vodstva in jih je dosti več prišlo na sestanek v Krekovem domu kot pa na zborovanje JSZ in NSZ v Sokolskem domu. To je dobro znamenje za katoliško

čutenje članstva, pa prav porazno za katoliško vodstvo naše JSZ.

V drugo smo zvedeli, da so se proti naši organizaciji prav iz vrst JSZ pripravljali grdi napadi na domnjenem skupnem sestanku. V tem je torej vaša delavska skupnost, gospodje od vodstva JSZ. Vi bi skupne sestanke delavstva uporabljali zato, da bi tam svojo gnojnico na druge livali. Tudi omenjeni napad v božični številki kaže, da ste hoteli skupni sestanek samo nesramno izrabljati.

Zato smo mi zahtevali pred sestankom ponovnih razgovorov in dogovorov, točno določenih referatov in poteka celotnega zborovanja. Mi smo vedno bili in smo za skupni nastop delavstva, toda mi hočemo vedeti natančno za cilje takih skupnih nastopov, katere smatrate vi za najprimernejše razbijanje delavske stanovske vzajemnosti.

Mi zato prepuščamo brezglavemu vodstvu JSZ, da vodi svoje članstvo slepo enkrat k marksizmu, drugič k nacionalizmu, mi pa bomo hodili svojo pot, ki je do temeljev različna od potov naše JSZ, tako da bomo varovali čast svoje organizacije ter kulturne in stanovske interese svojega članstva.

»Delavski pravici in vsem klevetniškim!« Božična številka glasila JSZ ter nekateri njeni člani in člani jeseniške SMRJ so me napadli kot predsednika jeseniške skupine ZZZD, ker sem raje zapustil gostilniški lokal, kakor bi se pa spozabil do neprimerne dejanskega spoprijema z nekim gospodom.

Jaz imam, čeprav sem preprost delavec — to moram povedati »Delavski pravici« in ostalim, ki mislijo in govorijo enako nekulturno — kot katoličan do gotovih ljudi čisto svoje katoliško čutenje. Trenotna slabost katkega človeka me zato ne zbega, da bi pozabil, njegovo zvanje. Vsakemu katoličanu je treba, da v sličnem primeru to zvanje varje z vso preudarnostjo, če treba tudi z osebnim samopregovanjem. Če nekaterim od JSZ tega čutenja odločno manjka in se »Delavska pravica« norčuje iz tistih, ki ga še imajo, je to samo znamenje, kako daleč so že zabredli. Jaz si pa štejem v čast, da sem v danem slučaju storil, kakor sem. Leskovec Ivan, predsednik ZZZD na Jesenicah.

Polzela

Mesečni sestanek. V nedeljo, dne 9. januarja 1938 se bo vršil ob 2 popoldne v prosvetnem domu mesečni sestanek naše krajevne organizacije ZZZD. Govorila bosta govornika iz Ljubljane in iz Celja o delavskem vprašanju. Mi smo si izbrali za v prid delavstvu našo ugledno organizacijo ZZZD, ki nam bo veliko lahko koristila, če bomo zavedni. Imeli smo na Polzeli že strok. organizacijo, ampak ne ZZZD, ki pa delavstvu ni drugega koristila, kakor da so delavci morali od svojega zaslužka dati par obrokov za članarino. Zavedni delavci in delavke pristopajte v naše vrste!

Koledarček ZZZD za leto 1938 priporočamo vsakemu, ker je praktičen in koristen. Kdor ga želi imeti naj se javi pri zastopniku podružnice. — Bog živi!

Slov. Konjice

Po zadnjih razpravah na okrajnem načelstvu v Slov. Konjicah, ko se je šlo za poravnavo spora med ZZZD in tvrdo Lavrich, se razmere pri nas še niso docela uredile. Veliko delavstva je v polni nejasnosti in negotovosti. Temu neprijetnemu stanju bo vsekakor treba napraviti konec.

Komunizem je največji sovražnik človeštva.

Podturn

Pri nas je delavstvo sedaj večinoma brezposelno in tako brez zaslužka. Poleti je dela samo za par mesecev pa še takrat je zaslužek tako slab, da koma zadostuje — ali pa še ne — za preživljanje iz dneva v dan. Za preživljanje čez zimo pa ne ostane nič. Druga leta je bilo vsaj pri kmetih nekaj dobiti, sedaj pa še tega ni, ker je letošnje poletje vse pridelke uničila toča. Prebivalstvo je zadolženo, v pomanjkanju in bedi.

Obrnili smo se takoj na našo strokovno organizacijo Zvezo Združenih delavcev v Ljubljani, da nam pomaga. ZZZD je ukrenila vse, da tukajšnje delavstvo, predvsem ono, organizirano pri ZZZD dobi kakršnokoli podporo, da bo lahko prebilo čez zimo.

Gorje pri Bledu

V nedeljo 2. jan. 38. se je pri nas vršil sestanek naše skupine ZZZD. Radi praznikov, ko so šli naši tovariši na obiske k svojim sorodnikom in ker jih je mnogo delalo po obratih KID je bil sestanek sicer bolj maloštevilno obiskan. Zato pa je bil toliko bolj prisrčen in domač in je vse udeležence preprijal z iskreno željo da bi čim več mogli narediti za prospeh naših strokovnih organizacij in tako za koristi delavstva. Trdno smo sklenili, da bomo poskrbeli, da bo do zadnjega moža vsak delavec pri nas oddal svoj glas pri volitvah obratnih zaupnikov listi ZZZD.

Ljubljana

»Delavski dom«. V »Delavskem domu« na Gosposvetski cesti v Ljubljani se večkrat opaža, da gostje kakor tudi drugi grdo postopajo z uslužbenci »Delavskega doma«. Če komu v kuhinji ni všeč hrana, se potem znaša nad raznašalkami, mesto, da bi se pritožil tja kamor take pritožbe spadajo. To se žal največkrat dogaja od strani delavcev, ki bi vendar morali prvi razumeti, da si morajo ti uslužbenci tudi z delom svojih rok, morda še težje, služiti svoj vsakdanji kruh. Tudi nekateri gosti v stanovanjskem delu »Delavskega doma« se kar ne morejo navaditi na predpise in hišni red. Ako so na tega opozorjeni od strani uslužbenca zopet vpijejo in se jezijo na vse mogoče načine.

Če ima kdo kake pritožbe ima zato osnovno pravico, da se pritoži na upravo, uslužbenca pa naj pusti pri miru.

Tobačni delavci. — Zapustila nas je naša zvesta odborica Majce Ivanka, ki je stopila s 1. januarjem po skoro 36 letih zvestega službovanja v zasluženi pokoj. Bila je ves čas naša zvesta članica in skoraj 15 let tudi tajnica naše organizacije. Malo je tako zvestih in delavnih članov kot je bila ona. Nešteto potov in drugih stvari je napravila za tobačno delavstvo. Dostikrat je morala veliko pretrpeti in marsikaj preslišati, toda vse je rada prenesla, saj se je šlo za organizacijo, za katero je ona delala z vsem svojim srcem, akoravno so se ji z raznih strani metala polena pod noge. Toda ona ni omagala, zato ji je pa tudi delavstvo njenega oddela pokazalo, kako priljubljena je bila.

Draga Ivanka! Težko Te bomo pogrešali pri svojem delu, a tolaži nas zavest, da nam boš tudi še naprej, čeprav ne boš med nami, ostala ob strani, posebno kar tiče informativnega dela. Želimo Ti, da Ti Ti ljubi Bog dal zdravlje, da bi ravno toliko let, tudi uživala svojo službeno pokojnino.

Fotografi. — Kakor se začuti praznina v družini če odide brat ali sestra za vedno od doma, tako smo mi čutili po odhodu tovariša podpredsednika. Saj je bil duša naših praktičnih in teoretičnih tečajev.

Pa kakor je na eni strani izguba težka je vseeno koristna za naše desorganizirane tovariše-ice v Mariboru, kateri bodo pod njegovim vodstvom vsekakor pristopili nazaj v našo organizacijsko delo katero je tudi predpogoj strokovnemu znanju katerega mora doseči vsak pomočnik.

V poslovnem večeru nam je obljubil, da bo storil vse kar bo v njegovi moči. Tudi vprašanje prostora, kjer se bodo vršili ti sestanki je delno rešeno. Vsekakor se na te besede zanesemo in mu želimo na tem polju mnogo uspeha.

Strokovna vprašanja, ki smo jih sedaj reševali v obliki predavanj ne bomo opustili. Pač pa si bomo poleg tega izmenjevali dopise s tov. Pfeiferjem o strokovnih vprašanjih. Njegove strokovne dopise bomo stalno predelovali na sestankih in mu izpolnjene vračali. Tako upamo doseči v enem letu povprečen pogled v strokovno bodisi praktično in teoretično znanje. Na ta strokovni tečaj opozarjamo že sedaj, vse člane-ice, ki se hočejo izuriti v fotografski vedi. Pričeli bomo takoj s 1. sestankom.

Odbor naše kraj. organizacije želi veselo in srečno Novo leto vsem članom. Želimo, da bi v tem novem letu člani-ice razumeli naš položaj in prijeli za delo še z enkrat večjo požrtvovalnostjo kakor doslej.

DROBNE DOMAČE

Po časopisnih vesteh raste v vrstah belgrajskih JNS nezadovoljstvo proti Peru Živkoviću. Delo gre za tem, da se postavi za strankinega vodjo Boža Maksimovića, ki se pa že dve leti ne bavi s politikom, ker je nezadovoljen z delom JNS, drugje pa vsled »časti« ni hotel sodelovati.

Kmetijski minister je prepovedal uvoz živine iz Francije, Švice, Turčije, Danske, Nizozemske in Belgije. To pa vsled tega, ker v imenovanih državah razsajajo živinske bolezni. Prepovedan je tudi uvoz krme; če je pa ta že na poti, se mora ob prihodu takoj zažgati.

Ekspresni vlak je povozil v Ljubljani 25letnega stražnika Alojzija Kreseta. Kreseta se je umaknil iz tira nekemu drugemu prihajajočemu vlaku, toda vsled goste megle, ki je vladala ta večer, ni opazil, da pelje po tiru, na katerega se je umaknil, ekspres, ki ga je na mestu usmrtil.

Šest let se je boril za pokojnino Jakob Zele. edaš mu je finančno ministrstvo priznalo pokojnino v znesku 110.000 din. Od dne dviga denarja pa je postal tih, živčno razdražen, dokler ga niso našli domači obešenega.

Po predlogu prometnega ministra je sprejel ministrski svet predlog o povišanju temeljnih mest pri državnih prometnih ustanovah. Po sklepu sveta bodo mezde zvišane za 10%.

Fantje iz Drage in Vrhov so si znani sovražniki. To sovražstvo je izbruhnulo in krvavo končalo v ponedeljek pri posestniku Janezu Zupančiču v Zavrtačah. Sadar, ki je na godovanju igral, je za nekaj trenutkov prenehal igrati harmoniko, da bi se odpočil. Drugi fantje pa so zahtevali, naj igra. Sadar pa je zagrabil za nož, s katerim so rezali potico, in začel divje mahati okrog sebe. Pri prvih zamahih sta padla Miklavčič Jože in Šerek Janez, ki sta takoj izdihnila, ostale pa je več ali manj resno poškodoval. Orožniki so pripeljali Sadarja v višnjegorske zapore. Tako marsikje končujejo življenja vsled sovražstva, ki vlada med marsikaterimi našimi vasmii. To pa še podžiga vino.

Pravila bratovskih skladnic je ministrski svet na seji 31. decembra sprejel. Nova pravila imajo 168 paragrafov. Z njimi je urejeno poslovanje bratovskih skladnic, njihovih organov in članov.

Narodna odbrana v dravski banovini je razpuščena. Razpustitveni odlok navaja, da je organizacija prekoračila svoj delokrog. Tako je tudi sestra bivše »Orjune« končala svoje »narodno obrambno delo«. Ravno tako je bil ustanovljen »Pohod«, pa tudi »Delavski list«, ki se je v nemal ljudsko fronto v Sloveniji. Za takimi ljudskimi prijatelji naš narod ne bo žaloval.

V Mariboru se je zopet zgodila velika tatvina, ki ji v drznosti ni bilo do sedaj enake. Zjutraj se je podal starinar Franc Pukl v svojo trgovino z aktovko, v kateri je bilo 96.000 din gotovine in dve hranilni knjižici, vse v vrednosti 120.000 din. Prišel je v svoj lokal skozi dvorišna vrata. Par minut je trajalo vse delo, ko se je vrnil, je opazil, da je ni nikjer več. Videli pa so neznanca, ki je bil o vsebini starinarjeve aktovke najbrže informiran, kako je smuknil iz hiše. Tatu oc. tatico so odkrili v osebi zasebnice Elizabete Bach, ki jo je preveliko veselje s tujim denarjem izdalo. Za kratkim veseljem bo prišla dolga žalost za zamreženimi okni.

Pogajanja za stavbinsko kolektivno pogodbo

V sredo, dne 29. decembra 1937. se je v Delavski zbornici v Ljubljani vršil ponovni sestanek med delojemalskimi in delodajalskimi organizacijami radi nove stavbinske kolektivne pogodbe. Zastopniki delodajalskih organizacij so se postavili na stališče, da se toliko časa ne bodo pogajali, niti podpisali kolektivne pogodbe, dokler se ne bo z delojemalske strani storilo vse, da se izda nov zakon o pobijanju šušmarstva. Izjavili so tudi, da je kolektivna pogodba brez pomena toliko časa, dokler je ne bodo upoštevala tudi sodišča. Sodišča pa kolektivno pogodbo itak upošteva v kolikor je boljše od zakona. V točkah pa, kjer je kolektivna pogodba slabša od zakona, se seveda sodišče ozira na zakon.

Kar se tiče pobijanja šušmarstva, so zastopniki delavskih organizacij že takoj v začetku izjavili, da so pripravljeni podpreti vsako tozadevno akcijo podjetnikov in njih organizacij.

Z ozirom na stališče delojemalcev je bilo sklenjeno, da se bo naslednja razprava vršila po običnih zborih delodajalskih organizacij na katerih bodo le-te dognale stališče svojih članov.

V ponedeljek, dne 3. jan. 1938 se je na to na kratkem sestanku zastopnikov delavskih organizacij določilo enotno stališče delavskih organizacij.

Nova kolektivna pogodba mora biti sklenjena še pred potekom stare, da se tako prepreči brezpogodbeno stanje.

Delavska zbornica v Ljubljani

RAZGLAS

Štev. 2824/37

Predmet: Volitev delavskih in nameštenskih zaupnikov za leto 1938.

V smislu §-a 111. zakona o zaščiti delavcev in v zvezi s čl. 2 »Navodil ministrstva socialne politike za volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov« (Zr. Br. 11.979-IV. z dne 23. dec. 1927, objavljenih v 296. številki »Službenih Novin« od 29. dec. 1927) se imajo vsako leto v mesecu januarju vršiti volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov.

Na podlagi tega imajo delavci in nameštenci, zaposleni v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih) voliti za leto 1938 svoje zaupnike.

Radi tega se objavlja, da odreja Zakon o zaščiti delavcev, Navodila za volitve in Poslovnik o delovanju delavskih in nameštenskih zaupnikov glede nalog delavskih in nameštenskih zaupnikov in njihovih volitev sledeče:

Zaupniki imajo tole naloge:

a) delujejo za zaščito gospodarskih, socialnih in kulturnih koristi delavcev, zaposlenih v podjetjih, ki so navedena v §-u 1. Zakona o zaščiti delavcev;

b) vplivajo na vzdrževanje dobrih odnosov med delavci in njih delodajalci;

c) sodelujejo pri pripravljanju in izdelovanju kolektivnih delovnih pogojev med delavci in delodajalci;

d) skrbijo, da se delodajalci in delavci strogo drže teh kolektivnih in individualnih delovnih pogojev;

e) posredujejo med delavci in delodajalci v sporih, ki izvirajo iz delovnega razmerja, zlasti pa onih, ki se tičejo dnevnih mezd (plač), da se poravnajo taki spori izpeja; kjer se jim to ne bi posrečilo in kjer bi zaradi tega pretla stavka, morajo zahtevati zaupniki posredovanje državnih oblastev;

f) posredujejo pri določanju akordnih tarif, povprečnih in minimalnih zaslužkov, kolikor niso regulirani s kolektivnimi pogodbami ob sodelovanju delavskih profesionalnih organizacij in delodajalcev, istotako posredujejo pri deljenju akordnega dela;

g) skrbijo za to, da se strogo uporabljajo vse odredbe, ki jih predpisujejo zakonodajna in administrativna oblastva za zaščito delavcev glede delovnega časa, zdravja, življenja in socialnega zavarovanja ter obveščajo in podpirajo pristojna nadzorstvena oblastva v vseh vprašanjih, ki se nanašajo na uporabljanje veljavnega zakonodajstva o zaščiti delavcev;

h) stremijo za to, da se vzdržuje v podjetjih red in disciplina;

i) podpirajo delavce in delodajalce z navesti ob izstopu iz dela ali odpustu delavcev iz obrata in stremijo za to, da se izvestni spori, ki so v zvezi s tem, poravnajo izpeja;

j) sodelujejo po možnosti pri upravi raznih delavskih humanitarnih naprav (zadruge raznih vrst, raznih društev za medsebojno podpiranje itd.), in sicer po navodilih ministrstva za socialno politiko;

k) vročajo delodajalcem vloge za zboljšavo organizacije dela v podjetjih.

Delavski in nameštenski zaupniki, kakor tudi njih namestniki se volijo redno v mesecu januarju vsakega leta.

Volitve se imajo vršiti z neposrednim tajnim glasovanjem po kandidatih listah (proporcni volilni sistem).

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju, in sicer tako-le:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;

2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;

3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;

4. od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;

5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;

6. če je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

V podjetjih, v katerih je poleg delavcev zaposlenih več nego 10 nameštencev, smejo tako delavci, kakor tudi nameštenci voliti svoje posebne zaupnike.

V podjetjih, ki volijo skupno tri ali več zaupnikov, morajo izvoliti enega zaupnika nameštencev.

Če je podjetje sestavljeno iz več samostojnih odsekov, sme izvoliti vsak oddelek posebne zaupnike; vendar pa ne sme biti skupno število teh zaupnikov večje, nego število zaupnikov in njihovih namestnikov, ki je določeno za isto podjetje.

Aktivno volilno pravico imajo vsi delavci obojega spola, ki so ob času volitev zaposleni v podjetju in so dovršili 18. leto starosti.

Pasivno volilno pravico imajo ob pogoju, da uživajo državljanske pravice, vsi polnoletni in pisnjeni volilci obojega spola, zaposleni v podjetju.

Mandat izvoljenih delavskih in nameštenskih zaupnikov, kakor tudi njihovih namestnikov traja eno koledarsko leto.

Volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov, kakor tudi njihovih namestnikov izvajajo volilni odbori.

V onih podjetjih, kjer so delavci tudi prej volili svoje zaupnike, sestavljajo ti zaupniki volilni odbor ter izvedejo nove volitve po teh navodilih.

V onih podjetjih, kjer delavci doslej niso volili svojih zaupnikov ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitev volilni odbor. Ta volilni odbor sestavljajo najstarejši delavci dotičnega podjetja, ki jih mora biti toliko, kolikor je zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju. Poznejše volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov izvajajo delavski in nameštenski zaupniki sami, ki jim je mandat potokelel.

Volilni odbor ne sme imeti manj nego tri člane. Potemtakem se mora volilni odbor v podjetjih, v katerih se ne voli več zaupnikov nego dva, izpolniti izmed delavcev, ki so najdalje zaposleni v dotičnem podjetju.

Volitve se lahko izvrše po skrajšanem volilnem postopku, če se zedinijo na tak postopek zainteresirane strokovne organizacije delavstva in podjetnik in če pristanejo na ta sporazum tri petine delavcev dotičnega podjetja, ali po rednem postopku, predpisanim v »Navodilih za volitve delavskih in nameštenskih zaupnikov«. Natančna navodila o postopku v obeh slučajih bodo dobili zainteresirani na zahtevo pri Delavski zbornici in Ljubljani.

Potom volilnih odborov se imajo vršiti volitve zaupnikov v obrtnih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih (obratih), ki zaposlujejo najmanj 10 delavcev — nameštencev, brez oziroma na to, komu pripadajo, ali privatnim osebam ali javnim telesom ali se opravljajo stalno ali začasno ali obstoje v obliki glavnih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcijonirajo v obliki popolnih samostojnih podjetij ali pa kot sestavni del poljedelskih in šumskih gospodarstev.

V podjetjih z manj kakor 10 zaposlenimi delavci se določajo zaupniki brez formalnega postopka tako, da sporoči zaupnika delavci poslodavcu in Delavski zbornici.

Zoper nepravilnosti med volitvijo se sme pritožiti pri tožilstvu »Navodile na kr. bansko upravo (Inspekcija dela) in ministrstvo socialne politike.

Stroške, ki izvirajo iz volitev delavskih in nameštenskih zaupnikov, nosi podpisana Delavska zbornica.

Zastopniki Delavske zbornice in Inspekcije dela smejo v smislu »Navodil« prisostvovati glavnemu volilnemu postopku.

Prestopki članov volilnega odbora, delodajalca in drugih oseb proti »Navodilom« ali zakonu, so kaznivili.

Denarne kazni se predvidevajo od 500 do 5000 din. V slučaju ponovnega postopka, poleg denarne kazni s saporom do dveh mesecev. Kazen izreka kr. banska uprava (Inspekcija dela).

Denarne kazni se izrekajo v korist fonda za zaščito delavskih in nameštenskih zaupnikov pri Delavski zbornici.

Delovanje zaupnikov je z zakonom zaščiten, pod nadzorstvom pristojne Inspekcije dela in predpisano s »Poslovnikom o delovanju delavskih in nameštenskih zaupnikov«, katerega je ministrstvo socialne politike predpisalo na podlagi §-a 116. Zakona o zaščiti delavcev (Zr. Br. 890 IV. z dne 23. decembra 1927, objavljen v 296. številki »Službenih Novin« od 29. decembra 1927).

Delodajalci ne smejo odpuščati in preganjati delavskih in nameštenskih zaupnikov zaradi vršenja njihovih dolžnosti po odredbah Zakona o zaščiti delavcev in Navodil za volitve in Pravilnika o delovanju delavskih in nameštenskih zaupnikov.

Opozarjajo se vsi volilni odbori, da so dolžni v smislu čl. 34. »Navodil« dostaviti kr. banski upravi in Delavski zbornici vsi volilni material in zaključne zapisnike o izvedenih volitvah.

Istotako so dolžni izvoljeni zaupniki, da v smislu čl. 34. Poslovnika o delovanju delavskih in nameštenskih zaupnikov sporočijo kr. banski upravi in Delavski zbornici svoje konstituiranje.

Delavska zbornica bo vodila v svoji evidenci samo one izvoljene zaupnike in jim dala na razpolago potreben material za delovanje, ki bodo zadostili predpisom čl. 34. Navodil za volitve in čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameštenskih zaupnikov.

Delavska zbornica bo izvoljenim zaupnikom, ki so zadostili predpisom čl. 34. Navodil za volitve in čl. 4. Poslovnika o delovanju delavskih in nameštenskih zaupnikov izdala posebne zaupniške legitimacije.

Vsa navodila za volitev in delovanje zaupnikov, kakor tudi vse tiskovine: glasovnice, volilne karte in ostali volilni material, katerega bi rabili izvoljeni zaupniki za časa njihovega poslovanja, dobe brezplačno pri podpisani Delavski zbornici.

Pozivamo vse delavce in nameštence, da na podlagi svojih z zakonom zaščiteneh pravic izvolijo svoje zaupnike za l. 1938.

Ljubljana, dne 22. decembra 1937.

DELAVSKA ZBORNICA V LJUBLJANI

Tajnik: F. Uratnik, l. r.

Predsednik: L. Jakomin, l. r.

BELEŽKE

PRIBIJAMO! VPRAŠUJEMO!

Mesca septembra letos se je vršil v Parizu kongres krščanske strokovne internacionale, o katerega poteku je poročala »Del. Pravica«, glasilo JSZ, ki je članica internacionale, v štev. 38. z dne 16. septembra 1937.

Glasilo internacionale piše v štev. 8-9., da je izjavil tajnik internacionale na kongresu v svojem poročilu:

»Oprto na združevalno svobodo delavstva stremi krščansko strokovno gibanje za uresničenjem poklicno-stanovskega reda. Krščansko strokovno gibanje dokazuje, da je kažipot popolnoma zadovoljujočega poklicno-stanovskega reda, ki je v današnjih razmerah najboljšo sredstvo za rešitev socialnega vprašanja.«

O tem glasilo JSZ ni imelo nič poročati, kot da bi se ga vse to sploh ne tikalo. Zakaj? Ali misli JZS, da ona ni vezana na program internacionale oziroma, da sme biti formalno njena članica, dejansko pa propagirati »krščanski socializem« Vitusa Hellaerja ter Viljema Hohoffa?

Kongres je protestiral proti temu, da so marksisti vrgli iz upravnega odbora Mednarodnega urada za delo edinega krščanskega strokovničarja. »Del. Pravica« poroča, da je kongres protestiral »proti postopanju večine delavske skupine pri MUD«. Zakaj ne pove, da tvorijo to večino marksisti-socialisti? Ali je ljubezen vodstva JSZ do marksizma že tako vroča, da si ne upa povedati v svojem glasilu, kakšne nekoligialnosti si privoščijo marksisti v mednarodnem življenju na račun krščanskega strokovnega gibanja?

USTAVLJENA LISTA

Z odlokom notranjega ministra gospoda dr. Korčeca sta ustavljena pofarski »Pohod« in levičanski »Delavski list«. Života stala sta oba kakor zajedalca na slovenskega duha. Nič ne bi bilo škode, če bi nikoli več v nobeni obliki in pod nobenim novim imenom ne oživela.

NOVI ČASOPISI

»Orač« je stanovsko strokovno glasilo slov. kat. kmeta. List izhaja mesečno. Izdaja ga za konzorcij g. Janez Brodar, Hrastje pri Kranju. Prva številka se nam je predstavila v prikupni obliki z dobrimi tehničnimi članki in pestro vsebino. Želim »Oraču« in oračem pri njem kot našim idejnimi sodelavcem za preosnovo družbe na osnovi stanov, da bi mogli orati na globoko in da bi njihovo satev Bog blagoslovil...

»Glas delavca« je začel izhajati v Ljubljani kot tednik. Zavzema se za levičarsko marksistično smer.

SLEPOMIŠITI NI MOGOČE

tako je dokazal »Gorenjec« »Delavski pravici« g. Lombardu in JSZ v debati o zapovedanih praznikih, ki so bili s kolektivno pogodbo za tekstilno delavstvo praktično odpravljeni. Mi se z »Gorenjem« strinjamo v celoti, da katoliška strokovna organizacija ne more podpisati take kolektivne pogodbe, ki samovoljno odpravlja zapovedane praznike.

TAKO BI BILO PRAV

Danska je z zakonom prepovedala nadurno delo. Kjer je nujno, se mora tekom štirinajstih dni odškodovati z dopustom. Ko bi pri nas uvedli tak zakon, koliko brezposelnih bi lahko dobilo službo! Saj vemo, da pri nas po nekaterih obratih delajo delavci celo po 16 ur na dan, tisoči pa nimajo kam s svojimi delavnimi silami. Seveda so podjetniki tudi na Danskem z vso paro na delu proti temu zakonu.

KOLENDARČEK ZZZ

Izšel je prvi koledarček Zveze združenih delavcev, ki ga je uredil France Preželj, tiskala Misijonska tiskarna, obsega 128 strani, v platno vezan stane din 8.—. Naroča se pri Zvezi združenih delavcev, Ljubljana, Čopova ulica 1.

Koledarček je po svoji obliki, urejenosti in bogati vsebini presenetljiv. Z njim je Zveza združenih delavcev ponovno dokazala, da v vsem svojem vidnem in javnosti nevidnem delu vedno le napreduje.

Uvodne besede v koledarčku poudarjajo jasnost in moč načel, ki so rodile ZZZ, ki jo bodo brez dvoma vodile in končno zmagale med slovenskim delavstvom.

Delavec bo našel v njem vse, kar mu mora biti v vsakem trenutku pri roki. Vsebinska socialnih zakonov je v njem vidno razdeljena, v glavnih točkah, ki so za delavce važne, pojasnjena tako, da bo delavec z lahkoto razumel svojo zapisano pravico.

Med resnimi socialnimi zakoni, ki urejajo delavčev krušno in eksistenčno vprašanje, med tablicami mezdnih razredov in podpor bolniškega zavarovanja, dovoljenih odtegljajev za delavstvo, ki je zavarovano za onemoglost, starost in smrt, med navodili, kako pomagati v nesreči, med valutnimi, poštnimi, tehničnimi vrednostmi in merami, pa se prepletajo krepko pisana vodilna načela Zveze združenih delavcev, ki se bodo borila proti vsemu, kar ni katoliško, kar ni slovensko, da bo zavlada nad trinoškim kapitalizmom, zločinsko utopističnim komunizmom nov družabni red po načelih socialnih okrožij »Rum novarum« in »Quadragesimo anno«.

Koledarček toplo priporočamo, da si ga nabavi vsakdo, ki je član in prijatelj Zveze združenih delavcev.

PO SVETU

Ob izstopu Italije iz Zveze narodov ne more biti govora o tem, da bi se Nemčija vrnila v Zvezo narodov. Tako nemški listi; francoski in angleški pa pravijo, da bosta Francija in Anglija delali za obnovo te ustanove. Francoski listi računajo, da bodo primeru Italije sledile še Albanija in nekatere južno ameriške države.

Avstrijske kirinške terjatve proti drugim državam znašajo približno 200 milijonov dinarjev. Največ terjatev v znesku 60 milijonov dinarjev ima Avstrija v Nemčiji.

Moskovska brezbožna organizacija pripravlja veliko propagando proti praznovanju pravoslavnih božičnih praznikov. Organizacija poziva svoje članstvo, da sodeluje pri 23.000 brezbožnih prireditvah, ki bodo skušale preprečiti praznovanje božiča, kar jim pa najbrže ne bo uspelo, ker se ljudstvo ne meni za njihovo protiversko gonjo.

Fince selijo Sovjeti iz obmejnege ozemlja v Sibirijo. To vključ temu, da je švedski zunanji minister Moloti dobil v Moskvi zagotovilo, da bodo finsko narodno manjšino pustili v miru. Do sedaj so izselili že 3000 finskih kmetov v Sibirijo.

Okrog Turnela divjajo strašni boji. Rdeči z vso silovitostjo napadajo to staro mesto, ki je v rokah nacionalistov. Radijska postaja vsake četrte ure pošilja sporočila. Mesto napada 6 rdečih divizij z 60.000 možmi.

1. januarja naj bi odpustil Gemsal Motors Company 30.000 delavcev v vseh tovarnah te družbe. Odpust delavstva je v zvezi s slabimi naročili. Delavstvo, ki bo ostalo, bo delalo samo po tri dni na teden. Vendar bo to stanje le začasno, ker se pričakuje za poletje novih naročil.

Določila o 40urnem delovnem tedniku se bodo po sklepu francoske vlade spremenila za vojna industrijska podjetja, rudnike in težko industrijo.

Francoska ljudska frontaška vlada hoče okrniti tiskovno svobodo, temu se odločno upira strokovna zveza francoskih časnikaarjev, ki pravi, da to pomeni uvedbo cenzure, kakršne demokratična Francija ne pozna... Hočemo tiskovno svobodo vpisati in bodo vpili slovenski ljudski frontaši, dokler nimajo oblasti v rokah, katero nikdar imeli ne bodo, ko bi jo pa imeli, bi pa svobodo skopo merili.

Nova romunska vlada, ki je šele pred kratkim sestavljena z Oktavijanom Gogo na čelu, je napovedala oster boj Židom. Prepovejo naj se nekateri vodilni romunski časopisi, ki so bili last Židov in so bili levičarsko usmerjeni. S trgov in podjetij naj se odpravi židovski kapital, pa tudi kapital tistih, ki so zastopali Žide. Iz vseh upravnih uradov naj se Židje odstranijo. Madžari upajo na zblizanje z Romunijo, ako se Romunija odpove prijateljstvu s Sovjetsko Rusijo.

List izdaja za konzorcij: Preželj France, Ljubljana. — Urejuje: Križman Andrej, kaplan, Jesenice. — Za uredništvo odgovorja: Pirih Milko, Ljubljana. — Za Misijonsko tiskarno: Jožko Godina, Groblje.

Ali že imaš »Koledarček ZZZ« za leto 1938 ? Če še ne: ogasi se pri svoji krajevni organizaciji. Naročiš pa ga lahko tudi po dopisnici pri centrali ZZZ, Čopova ul. 1, Ljubljana.

Josip Musar

mesar in prekaževalec

Ljubljana

Sv. Petra cesta 61,
telef. 32—40

Celovška cesta 43,
telef. 20—33

Srečno novo leto 1938

žele cenj. odjemalcem
sledede tvrde

Marin Andrej

popravilo vsakovrstnih strojev — izdelovanje najmodernejših zidanih štedilnikov in avtogenično varenje vseh vrst kovin.

MOSTE pri Komendi

Šink Franc

slaščičarna
KRANJ

Tvrda Hinko

KRANJ

želi vsem svojim poslovnim prijateljem, znancem in ostalim svojim odjemalcem prav srečno in zdravo Novo leto!

Fr. Gorjanc

lesna trgovina
deželni pridelki
KRANJ
Telefon št. 23

Alka Ručigaj

gostilna
K R A N J
se priporoča cenj. gostom

Janko Rant

špecerijska trgovina
na drobno in debelo

K R A N J